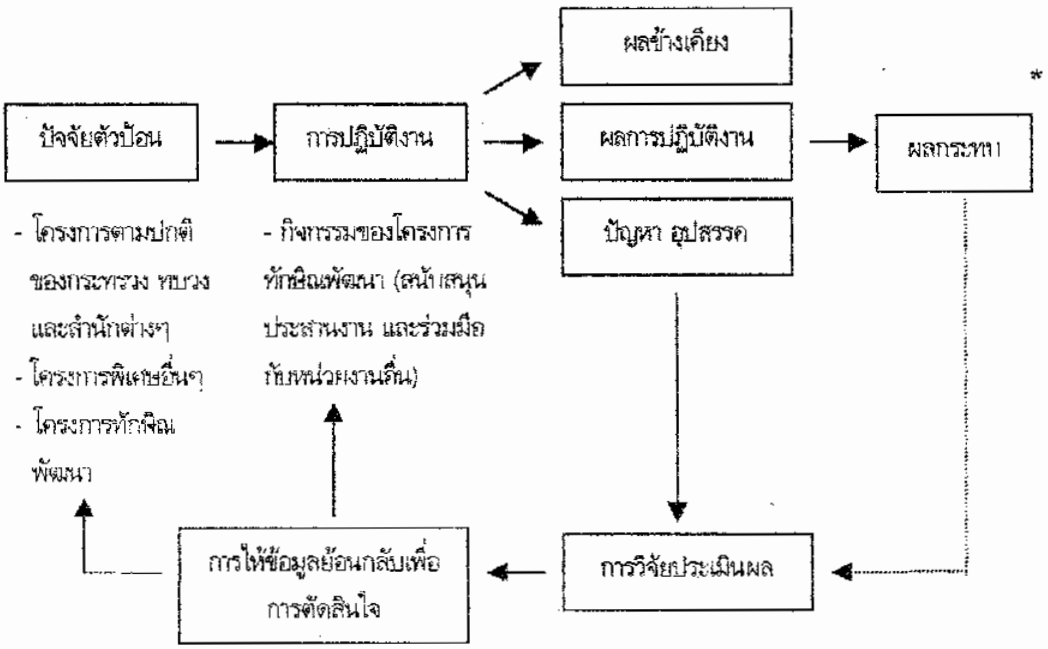
บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ระบบของการวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา

เนื่องจากโครงการทักษิณพัฒนาเป็นโครงการที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของกระทรวง ทบวง และสำนักต่างๆ ที่รับผิดชอบภารกิจอยู่แล้วตามปกติ ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระบบการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 จึงสรุปได้ดังแผนภูมิในภาพประกอบ 11

* การประเมินผลกระทบโดยตรงของโครงการทักษิณพัฒนาทั้งระบบยังไม่ได้ทำ

ภาพประกอบ 11 ระบบการวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

ที่มา : ดัดแปลงมาจากระบบการประเมินผลของพจน์ สะเพียรชัย (2528 : 103-104)

การวิจัยประเมินผลครั้งนี้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการวิจัยประเมินผลที่ยึดเป้าหมายของการปฏิบัติงานเป็นพื้นฐาน (Result-Based performance Evaluative Research) อย่างแท้จริง และให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากที่สุด

การออกแบบการวิจัย (Research Design)

แบบการวิจัยประเมินผลครั้งนี้เป็นแบบการศึกษาเปรียบเทียบก่อน-หลังการดำเนินงานโครงการ (Pretest-Posttest Study Design) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาผลของโครงการทักษิณพัฒนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถเขียนแผนภูมิได้ดังภาพประกอบ 12

O_1	X	O_2

ภาพประกอบ 12 แผนภูมิการออกแบบการวิจัยประเมินโครงการทักษิณพัฒนา

เมื่อ X แทน โครงการทักษิณพัฒนา

O_1 แทน สภาพการณ์ก่อนการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา

O_2 แทน สภาพการณ์หลังการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา

รูปแบบการวิจัยประเมินผล (Model of Evaluative Research)

ในการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ใช้**รูปแบบการประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจริงของสคริเวน** (Scriven's Actual Effect Evaluation Model) รวมกับ**รูปแบบการประเมินผลตามแรงขับของทฤษฎีของเช็น** (Chen's Theory-Driven Evaluation Model) เป็น**รูปแบบเชิงบูรณาการที่มุ่งประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย** (Integrated Model of Goal-Objective-Based Performance Evaluation) เพราะเหมาะสมกับธรรมชาติของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ซึ่งมีระบบการดำเนินงาน ตามรายละเอียดในภาพประกอบ 14 ระบบการวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

ประชากร (Population)

ประชากรในการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ

1. ประชากรเป้าหมายของการวิจัยประเมินผล (Target Population) ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการของโครงการทักษิณพัฒนา ปีงบประมาณ 2543 จำนวน 7 หน่วย ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังรายละเอียดในตาราง 1 หน้า 2 ของบทที่ 1

2. ประชากรที่ให้ข้อมูล (Data Giving Population) ได้แก่ ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติการของโครงการทักษิณพัฒนา ปีงบประมาณ 2543

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ได้แก่ ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติการของโครงการทักษิณพัฒนา ปีงบประมาณ 2543 จำนวน 280 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบโควต้า และแบบมีเป้าหมายเฉพาะเจาะจงจำแนกตามประเภทของผู้ให้ข้อมูล ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลของพื้นที่ทั้ง 7 หน่วย

ประเภท	จำนวนในแต่ละพื้นที่ปฏิบัติการ	รวม
1. ประชาชน	15	105
2. ผู้นำท้องถิ่น	5	35
3. ข้าราชการ	15	105
4. ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ	5	35
รวม	40	280

เครื่องมือวิจัยประเมินผล

1. **ชนิดและลักษณะของเครื่องมือวิจัยประเมินผล** มีดังนี้

1.1 แบบสอบถามสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาก่อนดำเนินโครงการและแบบสอบถามผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาหลังดำเนินการโครงการ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่มี และลักษณะปลายเปิด

1.2 แบบสอบถามสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานก่อนดำเนินโครงการ และแบบสอบถามผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานหลังดำเนินโครงการ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่มี และลักษณะปลายเปิด

1.3 แบบสอบถามผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/งานในแต่ละแผนงาน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่มี และลักษณะปลายเปิด

1.4 แบบสอบถามผลข้างเคียงจากโครงการทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่เกิด และลักษณะปลายเปิด

1.5 แบบสอบถามผลกระทบจากโครงการทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่เกิด และลักษณะปลายเปิด

1.6 แบบสอบถามปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ จากการดำเนินงานของหน่วยทักษิณพัฒนา โดยสอบถามปัจจัยตัวป้อนและกระบวนการ ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

1.7 แบบวัดเจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

1.8 แบบบันทึกการสังเกต ใช้สำหรับเก็บข้อมูลกิจกรรมที่พบเห็นจากแต่ละหน่วยทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

1.9 แบบบันทึกข้อมูลการสนทนา ใช้สำหรับบันทึกเนื้อหาสาระที่ได้จากการสนทนากับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ปฏิบัติการของหน่วยทักษิณพัฒนา ลักษณะเป็นเลือกตอบและแบบปลายเปิด

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยประเมินผล

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยประเมินผล 4 ชนิด คือ แบบสอบถาม แบบวัดเจตคติ แบบบันทึกการสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนา โดยมีกระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยประเมินผล ดังนี้

2.1 ศึกษาโครงการทักษิณพัฒนาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสอบถาม แบบวัดเจตคติ แบบบันทึกการสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนา โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา วัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน

ครอบคลุมโครงการ/งาน เพื่อให้สามารถวัดผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวม วัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน ผลการปฏิบัติงานแต่ละโครงการ/งานแต่ละแผนงาน ผลข้างเคียง ผลกระทบ เจตคติที่มีต่อโครงการ และปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ เพื่อให้เครื่องมือวิจัยประเมินผลมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

2.3 นำเครื่องมือวิจัยประเมินผลชนิดแบบสอบถาม และแบบวัดเจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนาไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานของ นทพ. ในพื้นที่ นทพ.3 ต.ปะแต อ.ยะหา จ.ยะลา ภายในวันที่ 19 พฤษภาคม 2543

2.4 วิเคราะห์ผลการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยประเมินผล ดังนี้

2.4.1 แบบสอบถามและแบบวัดเจตคติต่อโครงการทักษิณพัฒนาที่มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบัค (cronbach, 1970 : 161)

2.4.2 แบบสอบถามที่มีลักษณะแบบปลายเปิดจะพิจารณาว่า กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบได้ตามประเด็นที่ต้องการหรือไม่

2.4.3 แบบบันทึกการสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนา ใช้การพิจารณาเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาว่าประเด็นต่างๆ ในแบบบันทึกดังกล่าวสามารถที่จะใช้บันทึกข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการรายงานผลการวิจัยประเมินผล อภิปรายผล และเสนอแนะหรือไม่

2.5 ปรับปรุงแบบสอบถาม แบบวัดเจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา แบบบันทึกการสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลการสนทนา โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์การทดลองใช้เครื่องมือวิจัยประเมินผล

3. คุณภาพของเครื่องมือวิจัยประเมินผล

จากการนำแบบสอบถามไปทดลองกับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานของ นทพ. แบบสอบถามมีคุณภาพรายละเอียด ดังตาราง 4

ตาราง 4 คุณภาพเครื่องมือวิจัยประเมินผล

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	α
1. แบบสอบถามสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา		
1.1 ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ	7	.7559
1.2 ด้านความรักสามัคคี	6	.6742
1.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	13	.7667
1.4 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	7	.8744
1.5 ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม	5	.8868
โดยรวม	**38**	**.8800**
2. แบบสอบถามสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน		
2.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน	11	.8933
2.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา	12	.8511
2.3 แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด	6	.8348
2.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน	5	.7822
2.5 แผนงานประชาสัมพันธ์	3	.6864
2.6 แผนงานติดตามและประเมินผล	8	.8953
โดยรวม (ยกเว้น แผนงานที่ 6)	**36**	**.9375**
3. แบบสอบถามผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/งานของแต่ละแผนงาน		
3.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน	6	.8224
3.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา	7	.8318
3.3 แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด	7	.8697
3.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน	5	.8463
3.5 แผนงานประชาสัมพันธ์	7	.8978
3.6 แผนงานติดตามและประเมินผล	3	.6639
โดยรวม (ยกเว้น แผนงานที่ 6)	**31**	**.9527**

ตาราง 4 (ต่อ)

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	α
4. แบบสอบถามผลข้างเคียงจากโครงการทักษิณพัฒนา		
4.1 ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ	6	.8723
4.2 ด้านความรักสามัคคี	3	.8041
4.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	3	.7299
4.4 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3	.7782
4.5 ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม	2	.8946
โดยรวม	**17**	**.7269**
5. ผลกระทบจากโครงการทักษิณพัฒนา		
5.1 ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ	7	.5113
5.2 ด้านความรักสามัคคี	4	.5572
5.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	8	.8532
5.4 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6	.6014
5.5 ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม	6	.5364
โดยรวม (ยกเว้น แผนงานที่ 6)	**31**	**.8214**

โดยสรุป แบบสอบถามวิจัยประเมินโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 โดยรวมมีความเชื่อมั่น .8214 - .9527 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถาม และแบบวัดเจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนากับกลุ่มข้าราชการ และผู้ที่อ่านออกเขียนได้ ใช้การสัมภาษณ์โดยผู้ช่วยนักวิจัยที่พูดภาษามลายูถิ่นได้กับผู้อื่นที่ไม่รู้หนังสือไทย ส่วนเครื่องมือชนิดอื่นจะใช้กับกลุ่มตัวอย่างทุกประเภท ตามโอกาสที่เหมาะสม คือ อาจจากการเยี่ยมเยียน ร่วมประชุม สัมมนา หรือกิจกรรมอื่นๆ ของโครงการทักษิณพัฒนา โดยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ นทพ. ตั้งอยู่ ซึ่งข้อมูลสภาพของประชาชนและชุมชนก่อนดำเนินโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ในพื้นที่ นทพ.1-7 ระหว่างวันที่ 23 สิงหาคม - 2 กันยายน 2542 ส่วนข้อมูลสภาพของประชาชนและชุมชนหลังดำเนินโครงการเก็บระหว่างวันที่ 23 สิงหาคม - 2 กันยายน 2543

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกไปตามประเภทของข้อมูลซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด ดังนี้

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากแบบสอบถาม และแบบวัดเจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา วิเคราะห์โดยการหาความถี่ ร้อยละ ลำดับที่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบทีแบบไม่อิสระจากกัน (t-test of Dependent Group) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC+ (Statistical package fo. the Social Sciences/Personal Computer Plus)

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากแบบสอบถาม แบบบันทึกการสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนา วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอตามทัศนะ และความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง

แผนการดำเนินงาน

ในการดำเนินการวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 คณะผู้วิจัยประเมินผลได้ดำเนินการตามกิจกรรมและช่วงระยะเวลา ดังนี้

แผนการดำเนินงานโครงการวิจัยประเมินผล

โครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

กิจกรรม	ตค. 42	พย. 42	ธค. 42	มค. 43	กพ. 43	มีค. 43	เมย. 43	พค. 43	มิย. 43	กค. 43	สค. 43	กย. 43
1. ติดต่อประสานงาน/ประชุม เตรียมการ และส่งแผนการดำเนินงานวิจัยประเมินผล	▬	▬										
2. ร่วมประชุมชี้แจงนโยบายจาก ทพน.			▬									
3. ส่งโครงการวิจัยประเมินผล ปี 2543			▬									
4. ชี้แจงวัตถุประสงค์/การวิจัยประเมินผลปี 2543 แก่ นทพ				▬								
5. ร่างเค้าโครงการวิจัยประเมินผลบทที่1-3				▬	▬							
6. ส่งเค้าโครงการวิจัยประเมินผลบทที่1-3					▬							
7. จัดทำเครื่องมือวิจัยประเมินผล					▬	▬						
8. สรุปการปฏิบัติงานตั้งแต่ (1 ตค.42-29 กพ.43)						▬						
9. ส่งเครื่องมือวิจัยประเมินผล						▬						
10 ปรับปรุงเครื่องมือวิจัยประเมินผลและส่งเครื่องมือฉบับสมบูรณ์							▬					
11. ปรับปรุงเค้าโครงวิจัยประเมินผลและส่งฉบับสมบูรณ์ (ถ้ามี)							▬					
12. ทดลอง ปรับปรุง และรายงานคุณภาพเครื่องมือวิจัยประเมินผล								▬				
13. เก็บข้อมูลและส่งสรุปรายงานข้อมูลสภาพพื้นฐานของประชาชนและชุมชนพื้นที่เป้าหมาย ปี 2544									▬	▬		
14. เก็บข้อมูลวิจัยประเมินผล ปี 2543 ในพื้นที่ นทพ. 1-7											▬	
15. วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานวิจัยประเมินผล											▬	▬
16. ส่งบทคัดย่อ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ												▬
17. ร่วมประชุมรายงานผลต่อ ทพน												▬
18. ส่งรายงานวิจัยประเมินผล ปี 2543 ฉบับสมบูรณ์												▬

หมายเหตุ :

- รับงบประมาณดำเนินการ งวดที่ 1 (30%) ภายในวันที่ 30 ธันวาคม 2542
- รับงบประมาณดำเนินการ งวดที่ 2 (50%) ภายในวันที่ 31 พฤษภาคม 2543
- รับงบประมาณดำเนินการ งวดที่ 3 (20%) ภายในวันที่ 30 กันยายน 2543